

آینده از آن فیلم کوتاه است

زهد بادی

ما عادت کرده‌ایم فقط چیزهای به ظاهر پراهمیت و بزرگ را ببینیم و پادمان رفته که غالباً جزئیات و چیزهای کوچک و پیش‌یافتاده هستند که زندگی را برایمان قابل تحمل‌تر می‌کنند. چه بخواهیم و چه نخواهیم، جریان خودجوش فیلم کوتاه، بی‌سر و صدا رو به گسترش است و روز به روز فراگیرتر می‌شود و جای خود را در سینما پیدا می‌کند. در این میان ما می‌توانیم از این تجربه‌های کوتاه و پراکنده به یک جریان ماندگار در سینما برسیم یا این که با بی‌تفاوتی باعث فراموش شدن و هدر رفتن آن شویم. فیلم کوتاه با مجموعه‌یی از آسیب‌ها و آفت‌ها روبه‌روست که تا کنون اجازه نداده با یک جریان مستقل و حرفه‌یی در این زمینه روبه‌رو شویم.

عدم حمایت مالی

بزرگ‌ترین معضلی که فیلمسازان جوان با آن روبه‌رو هستند، عدم دسترسی به امکانات حرفه‌یی، حمایت و هدایت است. آن‌ها غالباً با هزینه‌های شخصی، فیلم‌های کم‌خرجی می‌سازند که نمی‌توانند توانمندی‌های بالقوه، دانش و تجربه‌ی خود را در آن به نمایش

بگذارند. اگرچه چند مجموعه‌ی دولتی به عنوان حامی، فیلمسازان جوان را حمایت می‌کنند اما به علت محدود بودن این مراکز، تخصیص بودجه و امکانات به فیلمسازان همواره با سختگیری‌های زیادی همراه است؛ البته عدم توزیع یکسان و عادلانه‌ی آن‌ها در مناطق مختلف کشور نیز باعث شده اکثر فیلمسازان جوان در سراسر کشور به مراکز موجود در تهران رو بیاورند و طبیعی است که در چنین شرایطی بسیاری از افراد مستعد دچار ناکامی در این رقابت غیرمنصفانه شوند، ضمن این که غالباً آن چه در چنین سازمان‌ها و مجموعه‌هایی حرف اول را می‌زند، شناخت کافی از فیلمساز است که یا به واسطه‌ی سابقه‌ی آشنایی وی با این مجموعه‌ها حاصل می‌شود یا به وسیله‌ی اعتباری که از جشنواره‌ها و جوایز خود کسب کرده است. در چنین موقعیتی، کسانی که به‌تازگی وارد این عرصه شده‌اند و فاقد برخورداری از هر دو گزینه هستند، دستشان خالی می‌ماند و پیوسته با عدم تصویب طرح‌ها و فیلمنامه‌هایشان روبه‌رو می‌شوند. آن‌ها مایوس و سرخورده از پیگیری‌های بی‌نتیجه، نهایتاً قید همکاری با چنین مجموعه‌هایی را می‌زنند و ترجیح می‌دهند که مستقل کار کنند و غالباً از پس مخارج فیلم‌هایشان بر نمی‌آیند و در همان آغاز راه متوقف می‌شوند.

عدم هدایت و مشاوره

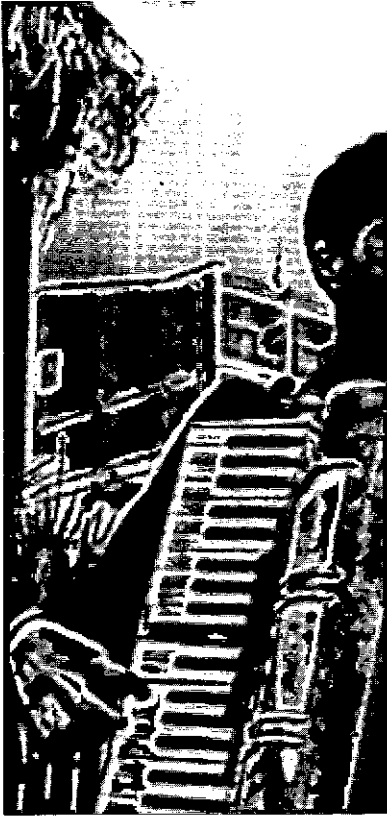
گاهی اوقات در این مجموعه‌ها از کسانی در جایگاه کارشناس تصویب و تأیید فیلمنامه‌ها و مشاور در زمینه‌ی فیلمسازی استفاده می‌شود که به اندازه‌ی کافی دانش، تجربه، تخصص و قدرت کشف استعدادهای را ندارند و به دلیل برخوردهای

نادرست و ناکارآمد، ارتباط فیلمسازان با این مجموعه‌ها قطع می‌شود، در حالی که اگر این سازمان‌ها و انجمن‌ها از نیروهای متخصص و معتبر بهره بگیرند می‌توانند در جهت مشاوره و هدایت فیلمسازان نقش مؤثری داشته باشند و قبل از آن که فیلم‌ها وارد مرحله‌ی تهیه و تولید شوند بسیاری از ضعف‌ها و کاستی‌ها را رفع کنند، اما غالباً به جهت عدم مدیریت صحیح و برخوردهای شتابزده و سختگیری‌های بی‌دلیل، اعتماد فیلمسازان سلب می‌شود و آن‌ها خود را از راهنمایی و هدایت بی‌نیاز می‌دانند و تصمیم می‌گیرند یک‌تنه این مسیر دشوار را طی کنند.

کمبود منابع

سازندگان فیلم کوتاه برای یافتن شیوه‌ها و الگوهای صحیح به منابع جامع و معتبری دسترسی ندارند. ما با کم‌تر کتابی مواجه می‌شویم که به‌طور مستقل شیوه‌ی فیلمنامه‌نویسی کوتاه را آموزش یا آن را مورد تحلیل و بررسی قرار دهد. امکان دسترسی به فیلم‌های کوتاه شاخص ایران و جهان برای فیلمسازان، به‌خصوص کسانی که در شهرستان‌ها ساکن هستند، بسیار محدود و سخت است. در واقع ما با فقدان آرشيو تخصصی فیلم‌های کوتاه روبه‌رو هستیم. در بیش‌تر موارد، کارگاه‌های تخصصی هم‌زمان با جشنواره‌ها برگزار می‌شود و فقط برای کسانی قابل استفاده است که امکان راهیابی به جشنواره را یافته‌اند، در حالی که برگزاری کارگاه‌ها و اردوهای فیلمسازی

و رویارویی مستقیم با تجارب اساتید و بزرگان این عرصه. در طول زمان و برای همگان لازم است. هر چه بیش‌تر امکان برگزاری چنین برنامه‌هایی در شهرهای مختلف میسر و فراهم شود و دسترسی فیلمسازان در مناطق مختلف کشور به منابع، اساتید و امکانات افزایش یابد، با فیلم‌هایی روبه‌رو خواهیم شد که هر یک حال و هوای بخشی از سرزمینمان را با خود خواهد داشت و تحقق سینمای ملی را به واقعیت نزدیک‌تر خواهد کرد.

جشنواره‌ها

از آن‌جا که فیلم کوتاه از امکان اکران عمومی محروم است، تنها موقعیت عرضه و ارایه‌ی که در اختیار دارد محدود به جشنواره‌های داخلی و خارجی است. بنابراین حضور در جشنواره‌ها برای فیلمسازان بسیار اهمیت دارد و همین موضوع باعث می‌شود که جشنواره‌ها جهت‌دهنده و تعیین‌کننده‌ی جریان فیلم کوتاه شوند؛ مخصوصاً جشنواره‌های موضوعی که به‌شدت به تفکر، خلاقیت و آزادی بیان فیلمساز سمت و سو داده و آن‌ها را در مسیر دلخواه خود قرار می‌دهند و فیلمسازان آرام‌آرام دستاویز قوانین اجرایی جشنواره‌ها می‌شوند. البته جوایز جشنواره‌ها با انتقادات فراوانی روبه‌روست که مهم‌ترین آن، داوری تحت تأثیر جشنواره‌های دیگر است. با یک مرور نسبی به راحتی می‌توان دریافت که اگر فیلمسازی از یک جشنواره‌ی معتبر جایزه‌ی بگیرد، این جایزه در داوری جشنواره‌های دیگر نیز مؤثر خواهد بود و جوایز پی در پی را برای وی به دنبال خواهد آورد، حتی اگر فیلم‌های شایسته‌تری در رقابت با آن مورد غفلت قرار گیرند. این موضوع خود به خود موجی را به وجود می‌آورد که افراد به جای رقابت و تعامل با یکدیگر، وادار به تقلید و کپی‌برداری از هم می‌شوند. نباید از یاد برد که سازندگان فیلم کوتاه به جز عده‌ی معدود و خاصی غالباً در ابتدای راه فیلمسازی خود هستند و به‌شدت نیاز به کسب اعتبار معنوی و حمایت مالی دارند، پس طبیعی است که به دنبال راه‌هایی باشند تا بتوانند جایشان را در سینما باز کنند. در واقع آن‌ها به جز جشنواره‌ها راهی برای معرفی و اثبات خود ندارند و این موضوع افراد را به سمت تولید فیلم‌های مورد پسند جشنواره‌ها سوق می‌دهد و از آن‌ها فیلمسازان وابسته و مقلدی می‌سازد.

عدم جریان نقد

در عرصه‌ی مطبوعات جای نقد جدی و عمیق

در زمینه‌ی فیلم کوتاه خالی‌ست. بعضی از مجلات تخصصی سینمایی صفحات مختصری را به بهانه‌ی جشنواره‌ها به معرفی فیلم‌های کوتاه و گفت‌وگو با فیلمسازان یا ارایه‌ی اخبار جشنواره‌ها اختصاص می‌دهند، اما هیچ منتقد و صاحب‌نظری به‌طور جدی و مستقل جریان فیلم کوتاه را پیگیری نمی‌کند بنابراین فیلم‌ها هرگز نمی‌توانند جریان‌سازی کنند و تأثیر مهمی از خود به‌جا بگذارند. گاهی به واسطه‌ی جوایز جشنواره‌ها موج کوتاهی به راه می‌افتد، اما به دلیل عدم مداومت آن هرگز معلوم نمی‌شود که چرا چنین فیلم‌هایی مورد تحسین و تشویق جشنواره‌ها قرار گرفته‌اند. در سینمای بلند، جریان نقد با همه‌ی نواقص و کاستی‌ها همواره در کنار جشنواره‌ها قرار دارد و داوری‌ها را مورد بررسی و واکاوی قرار می‌دهد. گاهی نظرات منتقدان و جشنواره‌ها با هم هم‌سو و گاهی در تضاد و تقابل هستند، اما در هر دو صورت بستر مناسبی برای انتخاب و قضاوت در اختیار مخاطب و فیلمساز قرار می‌گیرد. نقد در مطبوعات و رسانه‌ها می‌تواند تمرکزگرایی بر جشنواره‌ها را بزدايد و داوری‌ها را نیز مورد تردید قرار دهد و به کشف و تقویت استعدادها کمک کند.

عدم استقلال حرفه‌ای

سازندگان فیلم کوتاه از اعتبار و احترام فیلمسازان بلند برخوردار نیستند و حتی اگر صاحب فیلم‌های شاخص و ارزشمندی باشند، تا به جرگه‌ی فیلمسازان بلند نیوندند حرفه‌ی محسوب نمی‌شوند و همواره در حاشیه‌ی سینما باقی می‌مانند. بنابراین فیلمساز فیلم‌های کوتاه نمی‌تواند روی پای خود بایستد و استقلال خود

هر چه دسترسی
فیلمسازان در مناطق مختلف
کشور به منابع، اساتید
و امکانات افزایش یابد، با
فیلم‌هایی روبه‌رو خواهیم
شد که هر یک حال و هوای
بخشی از سرزمینمان را با
خود خواهد داشت و تحقق
سینمای ملی را به واقعیت
نزدیک‌تر خواهد کرد

را حفظ کند، چرا که این فیلمسازان در تلاش‌اند تا به سینمای بلند وصل شوند، در حالی که فیلم کوتاه می‌تواند باعث غنا و عمق تنه‌ی سینمای ما باشد و به رشد و بالندگی آن کمک کند. در دهه‌های اخیر با نسل جدیدی از فیلمسازان در سینمای بلند روبه‌رو هستیم که از دنیای فیلم کوتاه آمده‌اند و با خود شور و خلاقیت ویژه‌ی به سینما آورده‌اند. پس بهتر است راه را برای فیلم کوتاه باز کنیم ■